

.....

ZBIVANJA

.....

Marinko M. Vučinić
publicista, Beograd

KUDA ZAISTA IDE SRBIJA

U poslednjih nekoliko uzbudljivih i prevratničkih nedelja vezanih za proces formiranja vlade i izbor predsednika Skupštine Srbije pokazalo se da je povika na političke analitičare zaista bila neopravdana i u velikoj meri suvišna. Očigledno je da posle skupštinskih zasedanja i stranačkih dogovaranja analiza političkih dešavanja i aktuelnih društvenih procesa postaje sve više slična oranju mora, a politički analitičari su se našli u gotovo nemogućoj poziciji, kao uostalom i većina naših građana. Ali lako ćemo sa političkim analitičarima, njihova uloga i jeste u tome da i najbizarnijim i najprotivrečnijim procesima daju neki smisao i da se pri tome bave nezahvalnim i često uzaludnim poslom političke prognostike. Ali osnovna protivrečnost posle svega što se dešavalo u Skupštini Srbije i u pregovorima oko sastavljanja vlade sadržana je u pitanju: šta se stvarno dešava sa suštinom politike u Srbiji i građanima na koje se sve stranke tako često i predano pozivaju. Ova najnovija politička dešavanja otvaraju našu osnovnu političku dilemu, da li u Srbiji može uopšte više da se govori o politici i da li ona postoji kao ozbiljna ljudska delatnost čiji temeljni smisao opstaje u konstantnom zalaganju za ostvarivanje opšteg interesa i javnog dobra. Možemo li oglasiti u našim savremenim političkim prilikama kraj ovako shvaćene i oblikovane politike i pomiriti se sa tim da je u našoj zemlji iz politike jednostavno iščilela načelnost, moralnost, odanost osnovnim demokratskim idealima i idejama, i da je na delu najbrutalnije negiranje politike shvaćene kao ozbiljna društvena delatnost. Kako tumačiti da su posle takve salve uvreda i optužbi koje su izmenili predstavnici stranaka koji sada čine novu koaliciju, oni nastavili pregovore o vladi i postigli dogovor o njenom formiranju? Da li postoji granica preko koje se ne može i ne sme preći, ako želimo da očuvamo dostojanstvo politike i demokratskih principa? Zato i obrazloženje koje se moglo čuti kako su se stranke uzdigle iznad svo-

jih uskih partijskih interesa kako bi formirale novu demokratsku vladu zvuči kao još jedno u nizu ruganja i besmislica kojih smo se nagledali i naslušali u poslednjih nekoliko meseci. Sam personalni sastav ove vlade još jedna je potvrda da je u našem političkom životu i dalje predominantan oligarhijski karakter vođenja stranaka i politike, jer su većina ministara istaknuti partijski funkcioneri stranaka koje čine novu demokratsku vladu. Sva izborna obećanja o tome da će vladu činiti dokazani stručnjaci pala su u vodu, jer su u našem političkom životu oligarhijski stranački interesi još uvek iznad svega i oni dominantno tvore našu savremenu političku scenu, u to smo se uverili toliko puta.

Može se takođe postaviti pitanje, koje su stvarne posledice ovakvog negiranja i obesmišljavanja parlamentarnog i političkog života u Srbiji, u kome se može desiti da se u roku od nekoliko dana bez velike nelagode i bez stida i sramote promeni politička kombinacija i da nam verni vojnici partije demonstriraju na delu kako izgleda vernost partiji bez obzira koliko su besmislene odluke za koje treba sa istim žarom i uverenjem glasati. To je izraz besprimerne neprincipijelnosti ali i izraz političke osionosti, vrhunske neodgovornosti i potpunog nipodaštavanja građana i njihovih opredeljenja i političkih stremljenja. I sve je to praćeno sholastičkim tumačenjem i obrazloženjem da je to rezultat konačno postignutog stranačkog dogovora. I to je dovoljno za stvaranje političkog alibija i za političku aboliciju, jer je postignut spasonosni partijski dogovor i više nije važno kako se i na koji način došlo do ovog lekovitog dogovora. A kakve su posledice za politički život Srbije nastale nakon tromesečnih jalovih pregovora o vladi i skupštinskih zasedanja, na kojima su došle do izražaja najgore osobine našeg političkog života: neodgovornost, neozbiljnost, strančarenje, odsustvo svesti o istorijskoj odgovornosti, politički infantilizam i narcisoidnost, bahatost, osionost, primitivizam i populizam, u kome nema mesta za racionalne i razumne argumente. Parlament je još jednom pretvoren u pozornicu razornog političkog kanibalizma i što je još poraznije, veliki doprinos razaranju racionalnog vođenja i zastupanja politike dali su predstavnici stranaka koje treba da predstavljaju s pravom toliko osporavani demokratski blok.

I pre ovih događanja, politika i političari nisu imali nekog velikog ugleda u našem društvu i javnosti, a sada je, nakon ovih dešavanja, jasno da je politika u ovoj zemlji na najnižim granama i da su političari postali, i to će verovatno dugo ostati, istinski sinonim za ljude koji nemaju osećaj odgovornosti, stida, časti, morala i da su spremni da zbog svojih stranačkih interesa dovedu u pitanje budućnost Srbije. Još jednom se jasno pokazalo da su naši narodni predstavnici samo verni vojnici i jurišnici svojih partija i da su spremni da slepo i bez pogovora slušaju i najbesmislenije naredbe svojih stranačkih goniča. I to je upravo najbol-

niji problem našeg političkog života i naše tako krhke demokratije. Kako drugačije okarakterisati ljude koji su spremni da posle tri dana glasaju za potpuno suprotnu odluku, za smenjivanje radikalnog predsednika Skupštine Srbije i to uz obrazloženje da se to čini radi odbrane i zastupanja najvažnijih državnih interesa. Sada se pokušava ovakva politička nedoslednost pripadnika Demokratske stranke Srbije tumačiti kao izuzetno vešt taktički potez njihovog stranačkog vođe. Kao da se Domanićev vođa zaustavio na ivici provalije i to je bilo dovoljno da ga proglaše za izuzetnog političkog taktičara.

A šta su bile stvarne i dalekosežne posledice izbora Tomislava Nikolića za predsednika Skupštine Srbije? Prve reakcije su bile da je Srbija odustala od proevropskog puta i da se u Srbiji vraćaju devedesete godine i politika nacionalizma i izolacije, kao i da više ne postoji mogućnost da se govori o demokratskom bloku. Vladimir Gligorov je u svojoj kolumni u *Ekonomistu* najpreciznije izrazio ovo stanovište, tvrdeći da u Srbiji “postoje veliki izgledi da dođe do odbacivanja demokratije i do uspostavljanja autoritarnog sistema koji će svoju legitimnost crpiti iz permanentnog vanrednog stanja”. Samo posle nekoliko dana i ovakvih ocena, došlo je do velikog preokreta, kada je postignut dogovor između Demokratske stranke i Demokratske stranke Srbije. Nakon tog političkog dogovora stigla su reagovanja i ocene da se formira demokratske i proevropska vlada stranaka koje pripadaju ponovo uspostavljenom demokratskom bloku. Ovakve ocene stigle su i iz Evropske Unije, a u našoj javnosti je ostalo otvoreno pitanje da li DSS zaista pripada demokratskom i proevropskom bloku. I to je pitanje koje će opterećivati ne samo novu demokratsku vladu već i naš celokupni politički život. Opet je aktuelizovano pitanje: kuda i kojim pravcem ide Srbija i da li je u njoj definitivno preovladalo uverenje i opredeljenje za stvaranje stabilne demokratije i ostvarivanje evropskih integracija? Ovo je politička hipoteza koja će pritiskati naše društvo i u narednim istorijskim izazovima i iskušenjima. Srbija mora dati odgovor na ovo pitanje jer jedino tako mogu da se stvore uslovi za uspostavljanje stabilnog demokratskog sistema utemeljenog na jakim i solidnim demokratskim institucijama i idejama.

Šta je onda pravi politički put Srbije i koje je njeno istinsko lice?

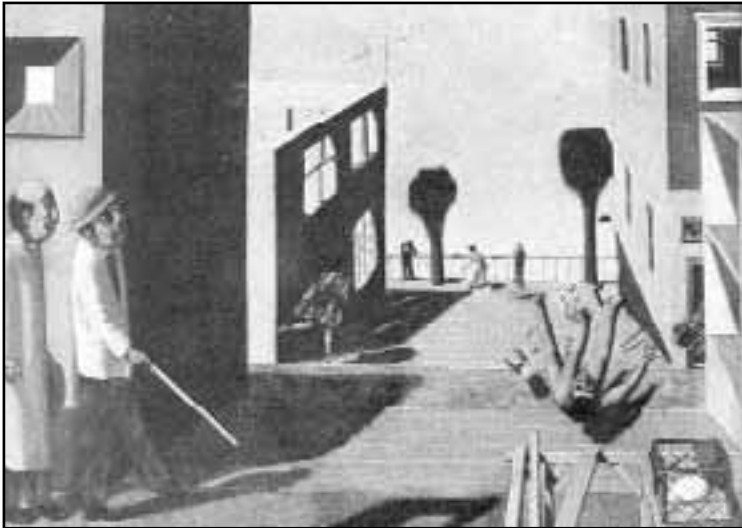
Otvorena je i stara dilema i rasprava o postojanju dve Srbije, rasprava koja će uvek biti aktuelna ako se u političkom životu ne daju jasni i precizni odgovori. Međutim, barem se sada konstituisala jasna opoziciona scena, jer će na jednoj strani biti Srpska radikalna stranka sa svojim zalaganjima za ostvarivanje srpskih nacionalnih interesa, a na drugoj Liberalno-demokratska partija kao zastupnik ideje modernizacije i negiranja važnosti i značaja ostvarivanja nacionalnog interesa srpskog

naroda. Nova demokratska vlada će morati da ostvari svojevrsnu sintezu nacionalnog i demokratskog principa, a to u našim uzavrelim i često iracionalnim političkim prilikama neće biti nimalo lako. Ali to je samo jedan od političkih i istorijskih izazova pred kojima će se uskoro naći nova demokratska vlada.

Bilo je dovoljno tri dana da se stvori velika konfuzija, u kojoj se najbolje snalaze predstavnici Srpske radikalne stranke, jer imaju jasno profilisanu političku poziciju i svest o tome kojem se biračkom telu obraćaju, što se ne može reći za stranke koje bi trebalo da čine demokratski blok. Zato se i opravdano postavlja pitanje da li demokratski blok uopšte postoji i da li on može, uz sva ograničenja koja ga prate, i dalje biti delatna i efikasna politička formacija, ili će se on raspasti posle prvih stranačkih sudara i političkih i idejnih razmimoilaženja. Reagovanja u našoj i evropskoj političkoj javnosti su pokazala da Srpska radikalna stranka ne može još uvek, a veliko je pitanje da li će to uskoro moći, da postane sistemska stranka. Bez obzira što su verovatno najviše profitirali iz svih ovih događanja, radikali su pokazali da ostaju stranka neodmerene retorike, otvorene demagogije, retrogradnih i antievropskih političkih ideja i stavova i da su i dalje zagovornici ogoljenog populizma. Jasno je da je taj njihov često iracionalan i besmislen ideološki repertoar namenjen isključivo njihovim pristalicama i oni pri tome koriste svaku ukazanu priliku da ga afirmišu i plasiraju, i u tome je sada sadržan osnovni rezon njihovog političkog delovanja i postojanja. Bez obzira što je Tomislav Nikolić dobio pohvale i najljućih političkih protivnika da je pokazao veliku političku umešnost i odgovornost, ostaje činjenica da je političko ljudožderstvo koje su demonstrirali predstavnici Srpske radikalne stranke u poslednjim skupštinskim raspravama pokazalo da je ta stranke ostala verna svojoj političkoj misiji i da nije sposobna da postane sistemska stranka, jer njen politički nastup i ideje koje propagira u velikoj meri razaraju i sam parlamentarizam u Srbiji.

S druge strane, imamo velike političke taktičare iz demokratskog bloka, spremne da seju konfuziju, neodgovornost, političko licemerstvo, nesposobnost za kompromis, nedoslednost i to bez jasno artikulisanu i osmišljenu svesti o značaju istorijskog trenutka i poštenog i odgovornog odnosa pre svega prema građanima i članovima stranaka tog ponovo oživljenog i revitalizovanog demokratskog bloka. Zato i nije slučajno i neočekivano što raste biračko telo Srpske radikalne stranke, jer posle sramnog političkog obračuna dve demokratske stranke, u kome se nisu birala sredstva a ni reči, dolazi do njihovog iznenadnog i spasonosnog dogovora. I onda se taj dogovor posle svega izgovorenog u skupštinskoj raspravi označava kao početak novog postojanja i delovanja demokratskog i evropski opredeljenog demokratskog bloka.

Uvek je u politici opasno potcenjivati i nipodaštavati demokratska osećanja i opredeljenja građana, ali stranke to uvek čine jer su u centru njihove pažnje njihovi oligarhijski i stranački interesi. A za građane šta ostane, posle njihovih istorijskih i prekretničkih stranačkih dogovora. Ostaje gorak i mučan utisak da se u konačnom ishodu radilo, u čitavoj ovoj otužnoj priči o formiranju vlade i konstituisanju Skupštine, o odbrani pre svega stranačkih interesa i da se sedam godina posle peto-oktobarske demokratske revolucije vraćamo na pitanje koliko je stabilno i trajno opredeljenje naših političkih i stranačkih elita u stvaranju demokratskih institucija i ostvarivanju opredeljenja za uključivanje Srbije u evropske integracije. Da li je to nepovratan proces ili je moguć povratak u devedesete godine? I posle formiranja nove demokratske vlade ovo suštinsko pitanje ostaje otvoreno.



Voja Stanić, *Stepenište*, 1985.